

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE—

Cilt: V

Ankara, 28 Şubat. 1929

Sayı: 118

“METAFİZİK,”

«İstanbul kız Muallim Mektebi» içtimaiyat ve ruhiyat muallimi Hilmi Ziya Bey, Lise-lerin on birinci sınıfında verdiği felsefe derslerinin notlarını ikmal etmek suretiyle 154 sahifeden ibaret olan «metafizik»ini ahiren neşretmiştir. Eser, «felsefe dersleri» unvanı altında «birinci kitabı» teşkil ettiği tasrih edildiğine nazaren müellifin diğer felsefe derslerini de yazmak niyetinde olduğu anlaşılıyor. Ve filvaki 680 sahifeye yakın olan «Ruhiyat»ı dahi taş basması halinde intişar etmiştir. Bunlardan başka müellifin intişar edecek bir kaç tercüme eseri de vardır. Henüz otuz yaşına varmamış olduğunu zannettiğim Hilmi Ziya Beyin bu ilk mesaisinin en bariz seciyesi mesleğini hakkile ihata etmek yolundaki cehtidir; ve bu ceht merhum büyük Ziya'nın tesiriyle doğmuş, veya hiçolmazsa tesri edilmiştir. Her meslekte olduğu gibi felsefe de muvaffakiyetin başlıca sırrı *ihata ihtirasındadır*. Bu ihtiras olmayınca her hangi bir mevzudan bahsetmek, fili gösteriyorum zanniyle filin kulak ve ya kuyruğunda kalmaktır. Nerde kaldı ki felsefe, bilgilerimiz arasında ihatası en lâzım en zarurî en güc olanıdır. Burada mensup olunan medeniyetin, yani onun ilim ve

cemiyetinin ihatasından başka bir de insanlık mefkûresinin ruhuna nüfuz etmiş olmak lâzımdır.

Büyük nasir Ruşen Eşref'in Ziya merhumun kabri başında: «sen yalnız tefekkür etmezdin, aynı zamanda hayal ederdin» dediği gibi felsefede yaratıcı bir hayal da lâzımdır ki bu hayal ancak ihatadan sonra gelebilir.

Hilmi Ziya Beyde gördüğüm ikinci seciye, ihatanın aculiyeti andıran bir süratle gitmesidir. Malûmdur ki sürat okumağı tesri etmesine mukabil hayallerin vuzuh ve ihatasını bulandırır. Fransız hakimlerinden Montaigne zamanının mütefekkir gençlerinde bu hali görerek: «kendilerini örnek ittihaz ettiğimiz eski mütefekkirler ağır okurlardı. Onların kudretine yetişmek isteyen bizler ise çabuk okuyoruz» demişti. İçinde bulunduğumuz sürat devrinde belki ağır okuyamayız. Fakat mevzumuz felsefe ise bundan başka çaremiz yoktur.

Dünyanın bir «Kaos» tan tedricen tebellür ettiği doğru ise, tahakkuk edecek bir dünya demek olan sistemli bir tefekkür dahi bu kanuna tabi olacaktır. Bunun için aynı gayenin büyük ihtirasını yaşadığı görülen Hilmi'nin tefekkûrleri bir istisna teşkil edemez. «metafizik»i sabırlı bir

dikkat ve muhabbetle okuyanlar burada ihtiras şimşeklerinin karanlıklarla nasıl çarpıştığını göreceklere. Genç bir mütefekkirin tefekkûründeki bu manzara sanki bir tehammür aşkıyle yanıyor. Bu manzara benim ümitlerini ısıtmıştır. Onu «Türk Ocağı»nda dinlediğim zaman dahi aynı sıcaklığı duymuştum.

Ondaki felsefe aşkı hararetini teksif ettikçe bugünkü karanlık ve loşluklar kalmayacaktır. Bunu söylemekle felsefenin bir mahzû vuzuh olmasını istediğim zannedilmemelidir. Felsefenin yırtmak tehalükünü duyduğu zulmetlerin kesafetini duymayanlar esasen felsefe bilgisine bağlanamazlar.

Hilmi Ziya'yı benim gibi görecekler şimdilik onun eserlerindeki teferruat ve tafsilat ile oyalanmağı vakitsiz bulacaklardır zannediyorum. Tekevvün etmek hamlelerini ihtiras halinde yaşayan bir ruhun kanunu kendi içindedir. Öyle ümit ediyorum ki bu ihtiras kendi ateşiyle kendi kendini tasfiye edecektir. Bizim kendisine yapabileceğimiz en iyi hizmet bu ateşi dikkatli ve şevkli bir alâka ile takip ettiğimizi kendisine his ve teemmül ettirmektir.

MUSTAFA ŞEKİP